

1 Cwr y Ddinas / 1 Capital Quarter
Caerdydd / Cardiff
CF10 4BZ

David Rees AS
Cadeirydd Pwyllgor Biliau Diwygio'r Senedd
Senedd Cymru/Welsh Parliament
Bae Caerdydd, Caerdydd CF99 1SN

Tel / Ffôn: 029 2032 0500
Fax / Ffacs: 029 2032 0600
Textphone / Ffôn testun: 029 2032 0660
info@audit.wales / post@archwilio.cymru
www.audit.wales / www.archwilio.cymru

Reference: AC391/caf

Date issued: 3 Tachwedd 2023

Annwyl David

Bil Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau): Craffu Cyfnod 1

Am y rhesymau yr ymdriniwyd â hwy eisoes yn fy ngohebiaeth flaenorol ar bwnc diwygio'r Senedd, y cyfeirir atynt ym Memorandwm Esboniadol y Bil (felly nid wyf yn mynd i'w hailadrodd yma), mae'n dda gennyf weld cynnydd gyda'r gwaith sy'n cael ei wneud i gynyddu capasiti'r Senedd.

Fodd bynnag, nid wyf wedi gwneud sylwadau'n flaenorol ar y dychweliad arfaethedig at gylch etholiadol pedair blynedd. Nid wyf yn anghytuno â manteision datganedig y rhan honno o'r Bil, ond rwy'n meddwl y dylwn grybwyll rhai goblygiadau o ran costau sy'n codi nad ymdrinnir â hwy yn y Memorandwm Esboniadol, ynghyd â datrysiaid posibl.

Mae dychwelyd at gylch etholiadol pedair blynedd yn dwyn effeithiau canlyniadol ar fy nyletswyddau i gynnal archwiliadau datblygu cynaliadwy a nodir yn adran 15 o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Mae'n ofynnol dan yr adran honno fy mod yn cynnal o leiaf un archwiliad o bennu a mynd ar drywydd amcanion llesiant gan bob "corff cyhoeddus" (fel y'u diffinnir gan Ddeddf 2015) ym mhob cylch etholiadol. (Diffinnir yr union gyfnod trwy gyfeirio at etholiadau cyffredinol arferol dan adran 3 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, ac mae 48 o gyrff wedi'u dynodi'n gyrff cyhoeddus dan Ddeddf 2015 ar hyn o bryd, er bod gan Lywodraeth Cymru gynigion i ddynodi neu greu naw corff arall o'r fath, a fyddai'n cynyddu'r effeithiau canlyniadol.)

Felly, yn gyffredinol, effaith ganlyniadol allweddol dychwelyd at gylch pedair blynedd o ran fy swyddogaethau yw cynnydd o 25% ym mynychder archwiliadau ac adroddiadau datblygu cynaliadwy, a fydd bron yn sicr yn arwain at gynnydd tebyg yng nghost gwaith o'r fath. Mae'n anodd modelu'r union effaith, gan bod peth gwaith a wneir i gyflawni'r ddyletswydd dan adran 15 yn goleuo gwaith i gyflawni swyddogaethau eraill hefyd. Fodd bynnag, gan mai oddeutu £1.8 miliwn yw cost bresennol gwaith o'r fath i ateb y gofynion statudol lleiaf ar gyfer 48 o gyrff ym mhob cylch etholiadol (yn ôl prisiau cyfredol a chan gydymffurfio â safonau ansawdd cyfredol), gallai cynnydd o'r fath fod yn gyfanswm o tua £435,000 ar y cyfan ym mhob cylch. Wrth reswm, byddai'r cynnydd yn fwy os dynodir gyrff pellach. Mae hwn yn swm gweddol fach, yng nghyd-destun cost amcangyfrifedig y Bil ar y cyfan, ond gan y bydd angen iddo naill ai cael ei dalu gan gyrff unigol fel rhan o'u ffioedd archwilio neu gael ei ddarparu trwy gyflenwad o Gronfa Gyfunol Cymru, rwy'n meddwl y byddai'n ddiofal peidio â chrybwyll yr effaith hon.

Effaith ganlyniadol arall y dylwn i ei chrybwyll, er nad yw honno ynnddi ei hun yn effeithio ar gost y Bil, yw bod cynyddu mynychder adroddiadau gorfodol yn y bôn yn rhoi pwysau ychwanegol ar fy rhaglen waith ar y cyfan. Mi fydd hynny rywfaint yn lleihau fy nisgresiwn wrth ddylunio'r rhaglen ehangach honno, y mae llawer ohoni yn cefnogi gwaith y Senedd ei hun. Bydd yn lleihau fy nisgresiwn o ran dylunio'r rhaglen ehangach honno i ryw raddau. O ystyried swm sefydlog o adnoddau i bob pwrpas, mae cynnydd mewn gofynion adrodd gorfodol yn lleihau'r cyfle i mi gynnal archwiliadau dewisol o faterion a allai achosi risgiau mwy i werth am arian.

Dylwn nodi hefyd, yn ogystal â'r effaith ar fy swyddogaethau archwilio datblygu cynaliadwy dan adran 15, bod effeithiau tebyg sy'n gysylltiedig â'r cylch etholiadol ar Lywodraeth Cymru a Chomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol. Mae Adran 8 o Ddeddf 2015 yn ei gwneud yn ofynnol i Lywodraeth Cymru bennu a chyhoeddi "amcanion llesiant" chwe mis ar ôl pob etholiad cyffredinol. Felly, bydd pennu amcanion o'r fath yn dod yn weithred fwy mynych ac, eto, mae'n debygol o achosi gwariant ychwanegol. Yn ei Memorandwm Etholiadol ar Fil Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) ar y pryd, amcangyfrifodd Llywodraeth Cymru mai £186,600 (yn ôl prisiau 2016-17) fyddai cost pennu amcanion o'r fath. Mae'n bosibl efallai na fydd ymarferion ailadroddus mor ddwys o ran adnoddau, ond byddai'n dal yn ddoeth i Lywodraeth Cymru a'r Senedd wneud rhywfaint o lwfans am gost ychwanegol..

Mae Adran 11 o Ddeddf 2015 hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i Lywodraeth Cymru gynhyrchu "Adroddiad Tueddiadau'r Dyfodol" ym mhob cylch etholiadol, ac mae adran 23 yn ei gwneud yn ofynnol i Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol gynhyrchu "Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol" ym mhob cylch, er y gall amseriad adroddiad y Comisiynydd gael ei ddiwygio gan Weinidogion Cymru trwy orchymyn. Eto, byddai'n ymddangos y gallai'r cynnydd ym mynychder cynhyrchu'r dogfennau hyn achosi

codiadau tebyg yn y gost. Efallai y byddai o gymorth ystyried a ddylid ymdrin â chodiadau o'r fath yn y Memorandwm Esboniadol.

Wrth gwrs, ni ddylai'r gynffon siglo'r ci, ac mae'r disgwyliad y ceir codiadau yng nghostau gwaith dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol o ganlyniad i'r Bil Cyfredol, yn fwy na dim byd arall yn fy marn i, yn tanlinellu'r angen am adolygiad ôl-ddeddfwriaethol o Ddeddf 2015. Gan nodi cymhlethdod y Ddeddf honno, rwyf eisoes wedi argymhell adolygiad o'r fath yn fy adroddiad Felly, beth sy'n wahanol? yn 2020 ac fe ailddatgenais hynny mewn ymateb i ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ym mis Tachwedd 2022 ar ddynodi cyrff pellach. Rwy'n casglu y gall fod rhyw waith gwerthuso ôl-ddeddfwriaethol yn yr arfaeth gan Lywodraeth Cymru, ond ni wn a fydd hwnnw'n ei gwneud yn bosibl cyflwyno newidiadau i Ddeddf 2015 i ymdrin ag effaith y Bil.

Mae Deddf 2015 wedi gwreiddio'r cysyniad a'r arfer o gynnal archwiliadau allanol rheolaidd o'r modd yr ymlynir wrth yr egwyddor datblygu cynaliadwy wrth bennu a mynd ar drywydd amcanion llesiant, ond byddai'n ymddangos ei bod yn briodol mynd ati yn awr i fireinio'r model fel bod y gwaith archwilio ac adrodd hwnnw'n gallu bod yn seiliedig ar risg ac felly'n fwy cymesur ac wedi'i symleiddio'n fwy ar y cyfan, ac felly'n osgoi neu liniaru'r costau ychwanegol yr wyf wedi'u disgrifio. Gallai mireinio o'r fath helpu hefyd i adfer a diogelu hyd a lled y disgresiwn sydd gennyf ar y cyfan i ddylunio fy rhaglen waith sydd, ymhlith pethau eraill, o fudd o ran sicrhau annibyniaeth archwilio a chraffu da ar stiwardiaeth ar arian cyhoeddus gan fy swyddf a'r Senedd.

O ystyried eu diddordebau yn fy swyddogaethau a darpariaeth adnoddau, rwy'n copïo'r llythyr hwn at Gadeiryddion y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus a'r Pwyllgor Cyllid. Gobeithio bod hynny o gymorth.

Yn gywir

ADRIAN CROMPTON
Archwilydd Cyffredinol Cymru